

بررسی فاکتورهای کلیدی تأثیرگذار بر بروز تأخیرات در پروژه های عمرانی (مطالعه موردی: خط 3 و 4 متروی تهران)

مهدی شاهرخیان¹، جمشید سلحشور^{2*}

1- گروه مهندسی عمران، واحد اهواز، دانشگاه آزاد اسلامی، اهواز، ایران
(mehdi.shahrokhian@gmail.com)

2- گروه مهندسی عمران، واحد اهواز، دانشگاه آزاد اسلامی، اهواز، ایران
(J_salahshour@yahoo.com)

چکیده

با توجه به تعداد زیاد پروژه‌های عمرانی در کشور، شناسایی عوامل تأخیر، کنترل و پیشگیری آن‌ها جهت جلوگیری یا کاهش تأخیرات، هدایت منابع و امکانات موجود به سمت استفاده بهینه و افزایش کارایی، مفید و حائز اهمیت خواهد بود. همچنین با توجه به گستردگی ابعاد مهندسی، اجرایی و قراردادی، بررسی علل تأخیرات ایجاد شده در این پروژه‌ها ضروری به نظر می‌رسد و اولویت‌بندی این عوامل نیاز به بررسی و تجزیه و تحلیل علمی دارد. در این پژوهش تلاش خواهد شد تا در ابتدا با شناسایی مهمترین فاکتورهای مؤثر بر ایجاد تأخیر در اجرای پروژه‌های عمرانی پرداخته شود و سپس با انجام مطالعه موردی در پروژه قطار شهری تهران (خطوط 3 و 4 متروی تهران)، با استفاده از اهمیت این فاکتورها توسط متخصصان بررسی شده و نتایج و راهکارهایی ارائه می‌شود. نتایج نشان می‌دهد که فاکتورهایی مانند عدم وجود برنامه‌ی مشخص در اجرای طرح‌های مطالعاتی، مدیریت پروژه ضعیف پیمانکار و کارکنان نامتخصص و تجربه‌ی کم پیمانکار، تأخیر در تهیه‌ی نقشه‌هایی که در طول اجراء نیاز می‌باشد، تجربه‌ی ناکافی و صلاحیت ضعیف هیات مهندس، تغییرات و ضعف در قوانین و مقررات، در بروز ریسک تأخیر در پروژه‌ی خط 3 و 4 متروی تهران می‌تواند مؤثر باشد که نیازمند مدیریت صحیح است.

واژه‌های کلیدی: مدیریت پروژه، تأخیرات زمانی، فاکتورهای کلیدی، خطوط 3 و 4 متروی تهران.

1- مقدمه

اقتضای طبیعت اجرای موضوع پیمان به گونه ایست که عامل زمان در آن تأثیر به سزایی دارد. معمولاً زمان تکمیل پروژه، جنبه‌ی مهمی از قرارداد پروژه می‌باشد. به طور کلی، کارفرما نیاز خاصی به پروژه دارد و ممکن است به ترتیبات و توافقات خاصی برای استفاده از تسهیلات کامل شده در تاریخی خاص اقدام کرده باشد [1]. از طرفی تأخیر در اجرای پروژه‌های عمرانی موجب راکد ماندن سرمایه و به تعویق افتادن بازگشت سرمایه، افزایش هزینه‌های جاری پروژه، کاهش قدرت خرید پروژه به علت افزایش نرخ تورم، افزایش هزینه‌های ثابت اجرایی پروژه، معطل ماندن منابع و عدم به کارگیری در سایر پروژه‌ها و نهایتاً از دست دادن توجیه فنی و اقتصادی بعضی از پروژه‌ها می‌شود [2]. به دلیل اهمیت تأخیر و ضررهای احتمالی آن در پروژه‌های مختلف مهندسی، این موضوع همواره مورد توجه بسیاری از محققین بوده است. در بعضی از این تحقیقات میزان تأخیر پروژه‌ها مورد ارزیابی قرار گرفته و در برخی دیگر از تحقیقات به بررسی علل تأخیرات پرداخته شده است. به طور کلی تأخیرات به دو دسته‌ی مجاز و غیرمجاز تقسیم می‌شوند. این تأخیرات در کشورهای توسعه یافته بیشتر از نوع مجاز که قابلیت پیش‌بینی